

PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ELEKTRONSKOJ TRGOVINI - Tekst propisa

PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ELEKTRONSKOJ TRGOVINI

Član 1.

U Zakonu o elektronskoj trgovini ("Službeni glasnik RS", br. 41/09 i 95/13), član 3. menja se i glasi:
"Član 3.

Pojedini izrazi u smislu ovog zakona imaju sledeće značenje:

- 1) usluga informacionog društva je usluga koja se pruža na daljinu, po pravilu uz naknadu putem elektronske opreme za obradu i skladištenje podataka, na lični zahtev korisnika usluga, a posebno trgovina putem interneta, nuđenje podataka i oglašavanje putem interneta, elektronski pretraživači, kao i omogućavanje traženja podataka i usluga koje se prenose elektronskom mrežom, obezbeđivanje pristupa mreži ili skladištenje podataka korisnika usluga;
- 2) pružalac usluge informacionog društva je pravno lice ili fizičko lice koje je registrovano za obavljanje određene delatnosti u skladu sa zakonom, koje pruža uslugu informacionog društva (u daljem tekstu: pružalac usluge);
- 3) korisnik usluga je svako fizičko lice, fizičko lice koje je registrovano za obavljanje određene delatnosti u skladu sa zakonom ili pravno lice koje zbog profesionalnih ili drugih ciljeva koristi usluge informacionog društva;
- 4) potrošač je fizičko lice koje kupuje robu, odnosno usluge radi zadovoljavanja ličnih potreba ili potreba domaćinstva;
- 5) ugovor u elektronskom obliku je ugovor zaključen između pružaoca usluge informacionog društva i korisnika usluge elektronskim putem upotrebom elektronskih sredstava;
- 6) komercijalna poruka je svaki oblik komunikacije u cilju promovisanja robe, usluga ili poslovнog ugleda pravnog ili fizičkog lica koje obavlja registrovanu delatnost, sa izuzetkom:
 - (1) davanja informacija koje omogućavaju neposredan pristup delatnosti ovog lica, kao što su informacije o njegovoj elektronskoj adresi ili adresi elektronske pošte;
 - (2) davanja, bez naknade, informacija koje su prikupljene istraživanjima ili na drugi sličan način, o robi, uslugama ili poslovnom ugledu ovog lica;
- 7) operator elektronskih komunikacija je lice definisano u smislu zakona kojim se uređuju elektronske komunikacije."

Član 2.

Posle člana 5. dodaje se naziv iznad člana i član 5a, koji glasi:

"Sloboda prekograničnog pružanja usluga informacionog društva

Član 5a

Prekogranično pružanje usluga je pružanje usluga u Republici Srbiji ili Evropskoj uniji kada pružalac usluge nema sedište, odnosno nije poslovno nastanjen na teritoriji države u kojoj se usluga pruža.

Prekogranično pružanje usluga je slobodno.

Ministarstvo nadležno za elektronske komunikacije i informaciono društvo (u daljem tekstu: ministarstvo) preko inspekcije može, srazmerno cilju koji se želi postići, preduzeti mere ograničavanja slobode pružanja usluga informacionog društva iz člana 21. stav 3. ovog zakona pružaocima usluga sa sedištem u zemljama članicama Evropske unije, samo ako je to neophodno za zaštitu (od stvarne i ozbiljne opasnosti):

- 1) javnog poretka, a naročito sprečavanje, istraživanje, otkrivanje i gonjenje izvršilaca krivičnih dela, zaštitu maloletnika i borbu protiv izazivanja mržnje po osnovu rase, pola, vere ili nacionalnosti i povrede ljudskog dostojanstva pojedinca;
- 2) javne bezbednosti, uključujući zaštitu nacionalne bezbednosti i odbranu;
- 3) javnog zdravlja;
- 4) zaštitu potrošača uključujući i ulagače.

U slučaju nastupanja okolnosti iz stava 3. ovog člana, ministarstvo je dužno da:

- 1) o nameri izricanja mere iz stava 3. ovog člana obavesti Evropsku komisiju i nadležni organ zemlje članice Evropske unije u kojoj pružalac usluge ima sedište;
- 2) traži od nadležnog organa države sedišta pružaoca usluge da preduzme mere ograničavanja slobode pružanja usluge informacionog društva.

Ako nadležni organ države sedišta pružaoca usluge ne preduzme mere u roku od 15 dana od dana dostavljanja zahteva iz stava 4. ovog člana ili su preduzete mere nedovoljne, ministarstvo može preduzeti mere ograničavanja slobode pružanja usluga informacionog društva uz prethodno obaveštavanje nadležnog organa države sedišta pružaoca usluge i Evropske komisije.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana, ministarstvo može preduzeti mere ograničavanja slobode pružanja usluga informacionog društva pružaoca usluga sa sedištem u zemlji članici Evropske unije bez prethodnog obaveštenja zemlje članice Evropske unije u kojoj pružalac usluge ima sedište i Evropske komisije, ako postoji osnovana opasnost od nastanka štete zbog odlaganja preduzimanja mera.

U slučaju iz stava 6. ovog člana ministarstvo je dužno da, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana preduzimanja mera obavesti nadležni organ države sedišta pružaoca usluge i Evropsku komisiju o izrečenoj meri i razlozima zbog kojih se smatra da se radi o hitnom slučaju.

Ministarstvo postupa u skladu sa ovim članom na obrazloženi predlog organa javne vlasti nadležnog za pitanja iz stava 3. tačka 1)-4) ovog člana.

Pokretanje sudskog postupka usled nastupanja okolnosti iz stava 3. ovog člana ne isključuje obavezu ministarstva za postupanje u skladu sa ovim članom.

Mere kojima se ograničava sloboda pružanja usluga informacionog društva potrebno je ukinuti ili opozvati odmah nakon prestanka postojanja razloga zbog kojeg su određene, a na zahtev pružaoca usluge informacionog društva kome je mera izrečena, drugog zainteresovanog lica ili Evropske komisije.

Meru iz stava 9. ovog člana može opozvati ili ukinuti nadležno ministarstvo po službenoj dužnosti nakon prestanka razloga zbog kojih je mera određena.

Vlada uređuje sprovođenje administrativne saradnje i elektronske razmene podataka sa zemljama članicama Evropske unije u vezi sa nadzorom nad pružanjem usluga informacionog društva i preduzimanjem mera upozorenja."

Član 3.

U članu 7. stav 1. reči: "Pružalac usluga dužan je da obezbedi da svaki podatak iz komercijalne poruke koji je delimično ili u celini usluga informacionog društva zadovolji sledeće uslove" zamenjuju se rečima: "Komercijalna poruka koja je delimično ili u celini usluga informacionog društva mora da zadovolji sledeće uslove."

Član 4.

Naziv iznad člana 8. i član 8. menjaju se i glase:

"Slanje komercijalne poruke

Član 8.

Slanje komercijalne poruke elektronskim putem, dozvoljeno je samo uz prethodni pristanak lica kome je takva vrsta poruke namenjena.

Pružalac usluge dužan je da redovno proverava i prihvata opoziv pristanka koji upućuje lice koje ne želi da prima takve komercijalne poruke."

Član 5.

Član 10. menja se i glasi:

"Član 10.

Odredbe člana 9. st. 1. i 3. ovog zakona ne primenjuju se na ugovore za koje je posebnim zakonom predviđeno da se ne mogu zaključiti u elektronskoj formi.

Odredbe člana 9. st. 1. i 3. ovog zakona ne primenjuju se na ugovore i druge pravne poslove za koje je posebnim zakonom propisano da se sačinjavaju u formi javno potvrđene (solemnizovane) isprave ili u formi javnobeležničkog zapisa ili je za njihovu punovažnost potrebno da potpisi ugovarača budu overeni, osim ako je drugačije propisano posebnim zakonom ili propisima kojima se uređuju overa potpisa, potvrđivanje i sačinjavanje isprava.

Odredbe člana 9. st. 1. i 3. ovog zakona ne primenjuju se na ugovore o jemstvu i iskaze volje jemaca, ako je jemac lice koja deluje izvan okvira trgovačke, poslovne ili profesionalne delatnosti."

Član 6.

U članu 16. posle stava 2. dodaje se stav 3, koji glasi:

"Pružalac usluga informacionog društva koji prenosi elektronske poruke koje mu je predao korisnik, dužan je da tokom pružanja usluge informacionog društva i minimum 30 dana nakon prestanka pružanja usluge čuva podatke o korisniku usluge informacionog društva, a naročito podatke o IP adresi sa koje korisnik pristupa uslugama informacionog društva tog pružaoca."

Član 7.

U članu 20. posle stava 4. dodaju se st. 5-7, koji glase:

"Pružalac usluge informacionog društva je dužan da ukloni nedopušteni sadržaj bez odlaganja, a najkasnije u roku od dva radna dana od dana prijema akta organa nadležnog za primenu i postupanje po zakonu čija je odredba povređena, a kojim mu se nalaže uklanjanje nedopuštenog sadržaja. Nadležni organ donosi akt po službenoj dužnosti ili po zahtevu stranke.

Po zahtevu trećeg lica, pružalac usluge informacionog društva je dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od dva radna dana od dana prijema zahteva tog lica ukloni nedopušteni sadržaj, osim ukoliko smatra da objavljeni sadržaj nije u suprotnosti sa odredbama zakona. U tom slučaju, pružalac usluge informacionog društva može da se obrati organu nadležnom za primenu i

postupanje po zakonu i zahteva da nadležni organ utvrdi da li su u konkretnom slučaju povređene odredbe zakona, usled čega je potrebno sadržaj ukloniti.

Akt nadležnog organa iz st. 5. i 6. ovog člana kojim se pružaocu usluge informacionog društva nalaže uklanjanje nedopuštenog sadržaja obavezno sadrži precizan opis mesta na internet stranici, odnosno drugom elektronskom prikazu na kojem se javlja nedopušten sadržaj, kao i obrazloženje nedopuštenosti."

Član 8.

Član 21. menja se i glasi:

"Član 21.

Nadzor nad primenom ovog zakona vrši ministarstvo nadležno za poslove trgovine i usluga, odnosno ministarstvo nadležno za poslove elektronskih komunikacija i informacionog društva.

Inspeksijski nadzor nad primenom ovog zakona ministarstvo nadležno za poslove trgovine i usluga vrši preko tržišnih inspektora, a ministarstvo nadležno za poslove elektronskih komunikacija i informacionog društva preko inspektora za usluge informacionog društva, u skladu sa ovim zakonom i propisima kojima se uređuje inspeksijski nadzor.

Inspektor za usluge informacionog društva obaveštava operatora elektronskih komunikacija da je izrečena mera iz člana 5a ovog zakona i izdaje nalog operatoru, shodno kojem se operator obavezuje da onemogući pristup uslugama pružaoca usluge informacionog društva koji ima sedište u zemlji članici Evropske unije.

Operator elektronskih komunikacija dužan je da postupi po nalogu inspektora iz stava 3. ovog člana i onemogući pristup uslugama pružaoca usluge koji ima sedište u zemlji članici Evropske unije u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima.

Radi vršenja nadzora, pružaoci usluga dužni su da ovlašćenim licima organa iz stava 2. ovog člana bez odlaganja pokažu ili dostave potrebne podatke i dokumentaciju u vezi sa predmetom nadzora.

U cilju primene ovog zakona, u delu koji se odnosi na uklanjanje nedopuštenog sadržaja, organi nadležni za primenu i postupanje po zakonima sarađuju sa tržišnom inspekциjom i obaveštavaju se o nepravilnostima i povredama zakona koje su utvrdili. U postupku inspeksijskog nadzora, tržišni inspektor proverava da li pružalac usluge informacionog društva postupa u skladu sa aktom organa nadležnog za primenu i postupanje po zakonu kojim mu je naloženo uklanjanje nedopuštenog sadržaja."

Član 9.

Član 22. menja se i glasi:

"Član 22.

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.500.000 dinara kazniće se za prekršaj pružalac usluga - pravno lice, ako:

- 1) potencijalnom korisniku usluga, pre zaključenja ugovora, ne obezbedi na razumljiv i nedvosmislen način propisane podatke i obaveštenja (član 12. stav 1);
- 2) ne omogući pristup tekstu ugovora i opštih uslova poslovanja na način koji omogućava da ih korisnik usluga može skladištiti, ponovo koristiti i reprodukovati (član 13);
- 3) ne ukloni ili ako ne uskrti pristup podacima koje je čuvao odmah nakon saznanja da su podaci uklonjeni iz prenosa posredstvom mreže ili onemogućen pristup do njih, kao i kada je sud, odnosno drugi nadležni organ naredio njihovo uklanjanje ili onemogućavanje pristupa (član 17. stav 1. tačka 5);

- 4) ne ukloni ili ako ne uskrati pristup podatku, odmah nakon saznanja da se radi o nedopuštenom delovanju ili podatku (član 18. stav 1. tačka 2);
- 5) ne ukloni ili ako ne uskrati pristup podatku odmah nakon saznanja da se radi o nedopuštenom delovanju ili podatku (član 19. stav 1. tačka 2);
- 6) ne obavesti nadležni državni organ o nedopuštenim aktivnostima ili podacima korisnika njegove usluge ili ne predoči sve podatke, saglasno odgovarajućem sudskom, odnosno upravnom aktu (član 20. st. 2. i 3);
- 7) ne ukloni nedopušteni sadržaj u skladu sa aktom organa nadležnog za primenu i postupanje po zakonu (član 20. st. 5. i 6);
- 8) ako bez odlaganja ne pokaže ili ne dostavi potrebne podatke ili dokumentaciju radi vršenja nadzora (član 21. stav 5).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara.

Ako prekršaj iz stava 1. ovog člana učini pružalac usluga - preduzetnik, kazniće se novčanom kaznom od 10.000 do 300.000 dinara.

U slučaju posebno teških povreda ili ponavljanja povreda iz stava 1. ovog člana može se izreći zabrana vršenja delatnosti pravnom licu u trajanju od tri do šest meseci.

Novčanom kaznom od 100.000 dinara kazniće se za prekršaj pružalac usluga - pravno lice ako:

- 1) korisnicima usluga i nadležnim organima državne uprave ne pruži propisane informacije u obliku i na način koji je neposredno i stalno dostupan (član 6);
- 2) postupi suprotno članu 8. ovog zakona.

Za radnje iz stava 5. ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 10.000 dinara.

Ako prekršaj iz stava 5. ovog člana učini pružalac usluga - preduzetnik, kazniće se novčanom kaznom od 20.000 dinara.

Novčanom kaznom od 50.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj operator elektronskih komunikacija - pravno lice ukoliko ne postupi po nalogu inspektora za usluge informacionog društva iz člana 21. stav 3. ovog zakona.

Za radnju iz stava 8. ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 10.000 do 150.000 dinara.

Ako prekršaj iz stava 8. ovog člana učini operator elektronskih komunikacija - preduzetnik, kazniće se novčanom kaznom od 10.000 do 300.000 dinara."

Član 10.

Podzakonski akt iz člana 2. ovog zakona doneće se do ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", osim odredaba člana 2. ovog zakona (novi član 5a) i člana 8. ovog zakona (u delu izmenjenog člana 21. st. 3. i 4), koje se primenjuju od dana ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju.

IZ OBRAZLOŽENJA

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o elektronskoj trgovini ("Službeni glasnik RS" br. 41/09 i 95/13), koji je usvojen 2009. godine, a izmenjen i dopunjjen 2013. godine, uređuje pravni okvir za obavljanje elektronske trgovine, uvodi institut usluge informacionog društva i uslova za pružanje usluga informacionog društva. Takođe, regulišu se obavezne informacije u vezi sa obaveštavanjem o pružaocu usluga, obavezni podaci pre zaključenja ugovora, uslovi za punovažnost ugovora, kao i postupak zaključenja ugovora, u cilju transparentnosti poslovanja i zaštite korisnika usluge i potrošača. Dalje se reguliše i pitanje komercijalne poruke i slanja komercijalne poruke, kao i odgovornost pružaoca usluga. Ovim zakonom se samo uređuje pravni okvir za pružanje usluga informacionog društva i teži se da se to uradi uz minimum ograničenja kako se ne bi stvarale suvišne prepreke za obavljanje delatnosti. Predlog zakona predstavlja nastavak procesa pravne harmonizacije sa evropskim zakonodavstvom, odnosno sa Direktivom o elektronskoj trgovini (Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce')).

Iako je zakon velikim delom sledio i preneo rešenja pomenute direkutive, javila se potreba da se unaprede usvojena rešenja u cilju preciziranja normi i uklapanja u tržišni i pravni okvir Republike Srbije, kao i dalje harmonizacije sa relevantnim propisom. Imajući u vidu sve to, predložene su sledeće izmene i dopune.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Član 1. Predloga zakona o elektronskoj trgovini, na prvom mestu, se vrši preciziranje pojedinih formulacija teksta zakona, u skladu sa formulacijama iz Direktive, kao i pojašnjenje definicija koje bi mogle da stvore nejasnoće u primeni. Što se tiče najznačajnijih izmena u vezi formulacija, izmene i dopune sada preciznije definišu pružaoca usluga informacionog društva i istovremeno proširuju mogućnost ko može biti pružalač usluge informacionog društva. U članu 1. propisano je da pružalač usluge informacionog društva može biti pravno lice ili fizičko lice koje je registrovano za obavljanje određene delatnosti u skladu sa zakonom, koje pruža uslugu informacionog društva. Na ovaj način je prošireno ko može da obavlja delatnost u Republici Srbiji, kako bi se omogućilo pojednostavljenje uslova i razvoj ove delatnosti. Shodno navedenom, promenjena je i definicija korisnika usluge informacionog društva i ugovora u elektronskom obliku. Definicija potrošača je usklađena sa postojećom definicijom ovog pojma iz Zakona o trgovini. Definicija komercijalne poruke je dopunjena u skladu sa relevantnom odredbom direkture.

U članu 2. Predloga zakona je dodat novi član 5a kojim se uređuje sloboda prekograničnog pružanja usluga i uslovi pod kojima se ona može ograničiti.

Jedna od osnovnih sloboda na kojima se zasniva funkcionisanje Evropske unije je sloboda pružanja usluga. Sloboda pružanja usluga podrazumeva privremeno ili povremeno pružanje usluga van granica matične države, odnosno pružanje usluga informacionog društva kada pružalač nema sedište na teritoriji države u kojoj se usluga pruža. Prekogranično pružanje usluga je slobodno.

Takođe, ovim članom se definišu pojedinačni slučajevi u kojima je dopušteno ograničiti slobodu prekograničnog pružanja usluga konkretnom pružaocu. U izuzetnim slučajevima, kada preti stvarna i ozbiljna opasnost po zaštićene interese nabrojane u Direktivi, državljaninu države Evropske unije, odnosno pravnom licu sa sedištem u državi Evropske unije može se ograničiti sloboda pružanja usluga na teritoriji Republike Srbije, pokretanjem postupka i izricanjem mere u skladu sa zakonom radi sprečavanja ili otklanjanja date opasnosti.

Postupak saradnje sa zemljama članicama uređuje Vlada posebnim propisom.

Imajući u vidu da će pružaoci usluga informacionog društva moći da pružaju usluge u zemljama Evropske unije danom pristupa Republike Srbije Evropskoj uniji, ovaj član će se od tada i primenjivati, odnosno tada će i pružaoci usluga informacionog društva sa sedištem u zemljama članicama Evropske unije moći da pružaju usluge u Republici Srbiji.

U članu 3. Predloga zakona je precizirano da komercijalna poruka koja je delimično ili u celini usluga informacionog društva mora da zadovolji propisane uslove.

U članu 4. Predloga zakona vrši se izmena i usklađivanje sa odredbom člana 7. Direktive, kao i uporednom praksom u regionu, tako što je predviđeno da je pružalač usluge dužan da redovno proverava i prihvata opoziv pristanka koje upućuje lice koje ne želi da prima komercijalne poruke.

Član 5. Predloga zakona predviđa slučajeve kada se odstupa od pravila iz člana 9. st. 1 i 3. Zakona o elektronskoj trgovini, koji određuje da, kada se elektronska poruka, odnosno elektronski oblik koristi prilikom zaključenja ugovora, takvom ugovoru se ne može osporiti punovažnost samo zbog toga što je sačinjen u elektronskom obliku. Naime, odstupanje je predviđeno ako je posebnim propisima predviđeno da se pravni poslovi ne mogu preduzeti u elektronskoj formi. Takođe, odstupanje se odnosi i na ugovore i druge pravne poslove za koje je posebnim zakonom propisano da se sačinjavaju u formi javno potvrđene (solemnizovane) isprave ili u formi javnobeležničkog zapisa ili je za njihovu punovažnost potrebno da potpisi ugovarača budu overeni, osim ako je drugačije propisano posebnim zakonom ili propisima kojima se uređuju overa potpisa, potvrđivanje i sačinjavanje isprava.

U članu 6. Predloga zakona propisana je obaveza pružaoca usluga informacionog društva koji prenosi elektronske poruke koje mu je predao korisnik, da tokom pružanja usluge informacionog društva i minimum 30 dana nakon prestanka pružanja usluge čuva podatke o korisniku usluge informacionog društva, a naročito podatke o IP adresi sa koje korisnik pristupa uslugama informacionog društva tog pružaoca.

U članu 7. Predloga zakona se uređuje obaveza pružaoca usluga informacionog društva da u skladu sa aktom organa nadležnog za primenu i postupanje po zakonu bez odlaganja, a najkasnije u roku od dva radna dana ukloni nedopušteni sadržaj. Treće lice, bilo da je reč o građaninu, privrednom subjektu ili trećem subjektu, takođe može da se obrati pružaocu usluge informacionog društva sa zahtevom da ukloni nedopušteni sadržaj, a ukoliko pružalač usluge smatra da predmetni sadržaj nije nedopušten, može se dalje obratiti nadležnom organu u cilju odlučivanja o (ne)dopuštenosti konkretnog sadržaja. Ovim se ne dira u pravo trećeg lica da se i samo obrati nadležnom organu za primenu i postupanje po zakonu. Iz činjenice da su sadržaji objavljeni na internetu različiti, kao i da njihova nedopuštenost može predstavljati povredu različitih zakona (krivičnog, zakona iz oblasti zdravlja, prometa lekova i medicinskih sredstava, trgovine, turizma, oglašavanja i sl.), proizilazi da su za utvrđivanje povreda konkretnih zakona i nalaganje uklanjanja nedopuštenog sadržaja nadležni različiti državni organi, u zavisnosti od okolnosti konkretnog slučaja, odnosno konkretnog sadržaja koji je nedopušten sa aspekta konkretnog zakona. Posebno je propisano da akt nadležnog organa kojim se nađe uklanjanje nedopuštenog sadržaja sadrži precizan opis mesta na internet stranici, odnosno drugom elektronskom prikazu na kojem se javlja nedopušten sadržaj, kao i obrazloženje nedopuštenosti.

U članu 8. Predloga zakona regulisano je pitanje nadzora nad primenom ovog zakona. Tim članom je predviđeno da se u članu 21. Zakona izvrši terminološko usklađivanje sa članom 8. stav 4. Zakona o ministarstvima ("Službeni glasnik RS", br. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 - dr. zakon i 62/17) u pogledu naziva oblasti za koje je zaduženo ministarstvo. Takođe, u članu 21. Zakona izvršeno je terminološko usklađivanje sa nazivima inspekcije iz Zakona o elektronskim komunikacijama ("Službeni glasnik RS", br. 44/10, 60/13 - US, 62/14 i 95718-dr zakon) i Zakona o informacionoj bezbednosti ("Službeni glasnik RS", br. 6/16 i 94/17). Veoma bitna novina koja se odnosi na unapređenje pravne zaštite, jeste dodatno ovlašćenje (pored već postojećih propisanih relevantnim zakonima) inspektora za usluge informacionog društva da, pod uslovima propisanim u članu 5a ovog zakona odredi meru kojom se onemogućava pružanje usluge informacionog društva i izda nalog operatoru elektronskih komunikacija kojim se operator obavezuje da onemogući pristup u Republici Srbiji uslugama pružaoca usluge informacionog društva koji ima sedište u zemlji članici Evropske unije. Takođe, u ovom članu preciznije je regulisano pitanje saradnje nadležnih organa u delu koji se odnosi na uklanjanje nedopuštenog sadržaja. Organi nadležni za primenu i postupanje po zakonima

sarađuju sa tržišnom inspekcijom i obaveštavaju se o nepravilnostima i povredama zakona koje su utvrdili. Tržišni inspektor u postupku inspekcijskog nadzora proverava da li pružalač usluge informacionog društva postupa u skladu sa aktom organa nadležnog za primenu i postupanje po zakonu kojim mu je naloženo uklanjanje nedopuštenog sadržaja.

U članu 9. Predloga zakona propisane su prekršajne kazne u skladu sa materijalnim odredbama. Predviđen je i prekršaj za pružaoca usluga koji u skladu sa aktom nadležnog organa za primenu i postupanje po zakonu ne ukloni nedopušteni sadržaj. Prekršajna kazna predviđena je i za slučaj da operator elektronskih komunikacija ne postupi prema nalogu inspektora za usluge informacionog društva u slučaju određivanja mera ograničenja pružanja usluga informacionog društva pružaocu sa sedištem u Evropskoj uniji. Takođe, propisana je novčana kazna u fiksnom iznosu za određene prekršaje čime je omogućeno izdavanje prekršajnog naloga.

Član 10. Predloga zakona sadrži završne odredbe koje predviđaju odlaganje primene pojedinih članova, kao i donošenje podzakonskog akta, do ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije za 2019. godinu. Sredstva potrebna u narednim godinama obezbediće se u okviru limita i u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije u okviru razdela ministarstva nadležnog za poslove trgovine.

VI. ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Pre početka izrade izmena i dopuna Zakona o elektronskoj trgovini kontinuirano je praćena primena postojećeg zakona i uočene su određene nejasnoće koje su otežavale primenu ovog zakona u praksi. Analizirana su i uporedna rešenja, naročito zemalja u regionu imajući u vidu da su sličnog tržišnog razvoja i pravnih sistema i da su zakoni zemalja u regionu zasnovani na implementaciji Direktive o određenim pravnim aspektima usluga elektronskoj trgovini, kao što je, primera radi, Zakon o elektroničkoj trgovini (NN, 173/03, 67/08, 36/09, 130/11, 30/14, 32/19) Republike Hrvatske i Zakon o elektronskoj trgovini ("Službeni list Crne Gore", br. 080/04, 041/10, 040/11, 056/13) Crne Gore. Takođe, zainteresovane strane su putem cirkularne elektronske pošte bile pozvane da se uključe, odnosno da da sarađuju i to tako što su zamoljene da dostave svoje viđenje i probleme koje su imale u primeni ovog zakona. Kako je tržište elektronske trgovine, odnosno tržište usluga informacionog društva kao njegov integralni deo, u konstantnom rastu i razvoju, izradi izmena i dopuna ovog zakona prethodilo je Istraživanje o elektronskoj trgovini u Republici Srbiji u okviru Projekta "jačanje elektronske trgovine u Republici Srbiji" koji sprovodi resorno ministarstvo u saradnji sa USAID-ovim projektom Saradnja za razvoj (CFG). Sa tim u vezi, izmene i dopune ovog zakona sačinjene su u simbiozi svih prethodnih aktivnosti, uporedno-pravnih analiza i ekonomskih analiza tržišta, kao i sumiranja svih sugestija zainteresovanih strana u procesu izrade ovog zakona.

1. Određivanje problema koje zakon treba da reši

U 2016. godini Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija je formiralo Radnu grupu za analizu propisa iz nadležnosti ministarstva, a naročito propise koji uređuju funkcionisanje tržišta. Jedan od zaključaka te Radne grupe bio je i da je potrebno detaljnije urediti elektronsku trgovinu, kao jedan od načina za obavljanje trgovine koji beleži veoma intenzivan rast. Pored izrade zakona o trgovini bilo je potrebno uraditi i određene izmene u Zakonu o elektronskoj trgovini, imajući u vidu da su to dva komplementarna propisa koji na sveobuhvatan način uređuju tržište roba i usluga. Važeći zakon o elektronskoj trgovini sadržao je nedovoljno jasne odredbe, koje su stvarale izvesne prepreke pravilnom razumevanju i primeni u praksi. Izmenama i dopunama vrše se normativne ispravke i pojašnjenja određenih instituta, kako bi se izbegla tumačenja koja se u praksi mogu pojaviti i uneti pravnu nesigurnost. Osim toga, Predlog zakona predstavlja nastavak procesa pravne harmonizacije sa evropskim zakonodavstvom, odnosno sa Direktivom o elektronskoj trgovini (Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information

society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). Važeći zakon nije omogućavao prekogranično pružanje usluga informacionog društva, odnosno pružanje usluga u Republici Srbiji ili Evropskoj uniji kada pružalac usluge nije poslovno nastanjen na teritoriji države u kojoj se usluga pruža, što je jedan od osnovnih zahteva Direktive, a što je izmenama i dopunama zakona uređeno. Odredbe koje se odnose na prekogranično pružanje usluga primenjivaće se danom ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju, odnosno kada se i pružaocima usluga informacionog društva poslovno nastanjenim u Republici Srbije obezbedi nesmetano pružanje usluga u zemljama članicama Evropske unije. Takođe, izmene i dopune ovog zakona sadrže i odredbe koje se odnose mehanizam uklanjanja nedopuštenih sadržaja sa interneta, kojim se prvi put u nacionalnom zakonodavstvu uređuje ovo izuzetno značajno pitanje kako za privredu, tako i za društvo u celini, a koje je prepoznato kao socijalno-ekonomski pojava koju je potrebno na adekvatan način urediti i sankcionisati.

2. Koji ciljevi treba da se postignu donošenjem novog zakona?

Osnovni cilj je uređenje tržišta usluga, pre svega usluga informacionog društva kao sve značajnijeg segmenta privrede Republike Srbije. Predlogom zakona obezbeđeni su i uslovi za efikasno ostvarivanje prava i sloboda u vezi sa poslovnim nastanjivanjem i prekograničnim pružanjem usluga informacionog društva u cilju što boljeg korišćenja prednosti jedinstvenog tržišta Evropske unije.

Pored navedenog cilja, zakon treba da obezbedi i sprovođenje niza specifičnih ciljeva:

- 1) Nastavak harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije (Direktiva), što sve mora biti završeno do datuma ulaska u EU;
- 2) Unapređenje i dalji razvoj tržišta usluga u Republici Srbiji;
- 3) Rešavanje problema uočenih u primeni propisa pojašnjnjem i dopunom određenih instituta radi uspostavljanja pravne sigurnosti.
- 4) Regulisanje objavljivanja nedopuštenih sadržaja uvođenjem zakonskog mehanizma i jačanjem institucionalne saradnje u ovoj oblasti.

Predloženim izmenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini ni na koji način se ne ograničava sloboda tržišta usluga informacionog društva, već se unapređuje pravna sigurnost, bliže reguliše poslovanje i zakonske obaveze pružaoca usluga informacionog društva, a što doprinosi daljem razvoju ovog segmenta tržišta.

3. Da li su razmotrene druge opcije za rešavanje problema?

U toku analize razmatrano je nekoliko mogućnosti za prevazilaženje problema u primeni zakona:

- 1) Prvo je razmatrana status quo opcija, međutim u tom slučaju određena pitanja bi ostala nerešena.
- 2) Drugo, razmatralo se da se rešenja uvedu kroz izmene drugih zakona, ali je utvrđeno da ova opcija nije pravno moguća.
- 3) Nakon detaljne analize utvrđeno je da izmene treba izvršiti u samom Zakonu o elektronskoj trgovini i da imajući u vidu pitanja koja je potrebno dodatno regulisati nije neophodno donošenje novog zakona, već se željeni cilj može postići izmenama i dopunama.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje za rešavanje problema?

Predložene odredbe se odnose na materiju koja se reguliše zakonom, tako da je procenjeno da se na ovaj način vrši neophodno usklađivanje sa zahtevima tržišta i Direktivom. Predviđenim pojašnjnjima izbegavaju se nejasnoće u primeni zakonskih odredbi.

5. Na koga će i kako će najverovatnije uticati rešenja u zakonu?

Ovaj zakon će imati pozitivan uticaj kako na sve pružaoce usluge informacionog društva, tako i korisnike ove usluge i potrošače, pre svega zbog uklanjanja nedoumica zbog tumačenja određenih odredbi koje su predmet izmena i dopuna, čime će se olakšati njihovo poslovanje i obezbediti veća efikasnost. Pozitivan efekat ovih zakonskih rešenja ogleda se i u regulisanju brzog i efikasnog mehanizma uklanjanja nedopuštenih sadržaja na internetu, čime se unapređuje sigurnost i bezbednost svih građana u digitalnom okruženju, prvenstveno dece, ali se utiče i na unapređenje konkurentnosti privrede u ovoj oblasti.

6. Kakve troškove će primena zakona stvoriti građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)?

Kada su u pitanju privredni subjekti i to oni koji su postojeći i potencijalni pružaoci usluga informacionog društva, proces usklađivanja njihovog poslovanja i akata sa odredbama ovog zakona ne zahteva dodatne troškove za privredu, pre svega na pružaoce usluga informacionog društva.

Otvaranje granica i dolazak nove konkurenциje treba da podstakne pružaoce usluga da ulažu dodatno u kadrove i tehnologiju, i to će neminovno nositi određene troškove ako privredni subjekti nastoje da podignu nivo svoje konkurentnosti i unaprede svoje poslovanje u ovoj oblasti. Takođe, privredni subjekti će imati i troškove prilagođavanja novim uslovima poslovanja usled jačanja strane konkurenциje na domaćem tržištu i dolaska ozbiljnijih konkurenata, ali su to troškovi koji ne proizilaze neposredno iz predloženih zakonskih rešenja.

Kada su građani u pitanju, i drugi korisnici usluga informacionog društva, ni na kratak, ni na srednji niti na dugi rok, primena ovog zakona neće rezultirati dodatnim troškovima koje bi oni morali da snose.

7. Da li su pozitivne posledice donošenja zakona takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Imajući u vidu da donošenje zakona ne stvara troškove, opravdano je njegovo donošenje sa tog aspekta.

Predlog zakona, u delu koji se odnosi na prekorganično pružanje usluga informacionog društva predviđa da će inspekcijski nadzor sprovoditi inspektorji za usluge informacionog društva, kao i da će se ove odredbe primenjivati od dana ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju. Imajući u vidu sadržinu inspekcijske nadležnosti u ovoj tematici, utvrđena je potreba da se ovi inspekcijski poslovi obavljaju od strane inspektora za usluge informacionog društva. Sa tim u vezi, do dana ulaska RS u EU, a najkasnije odmah nakon ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju, potrebno je odrediti broj radnih mesta inspektora za usluge informacionog društva i opis njihovih poslova, a sve u skladu sa internim aktom resornog ministarstva kojim se uređuje unutrašnje uređenje i sistematizacija radnih mesta. Iz navedenog se može zaključiti da navedeni zakon uzrokuje institucionalno organizacione promene u resornom ministarstvu sa odložnom primenom, odnosno realizacija i efekat ovih promena očekuje se nakon pristupanja Republike Srbije u Evropsku uniju.

8. Da li zakon stimuliše pojavu novih privrednih subjekata na tržištu i tržišnu konkurenčiju?

Važeći zakon sada propisuje da pružalac usluge informacionog društva može biti pravno lice ili fizičko lice koje je registrovano za obavljanje određene delatnosti u skladu sa zakonom, kao minimalan zakonski uslov za obavljanje delatnosti, što svakako podstiče ulazak novih privrednih subjekata na tržište i povećava konkurenčiju u ovoj oblasti.

Krajnji cilj Predloga zakona jeste da se unapredi tržište usluga informacionog društva, a time i da doprinese unapređenju tržišne privrede u celini, kao i da pozitivno utiče na konkurenčiju u oblasti usluga. Bojazan da će liberalizacija ovog segmenta tržišta možda negativno uticati na domaće pružaoce usluga nije opravdana, naročito na dug rok, s obzirom na to da su analize pokazale da je oblast pružanja usluga izuzetno dinamična i pružaoci usluga su već navikli da se prilagođavaju različitim promenama u društvenoj, ekonomskoj i političkoj sferi u Republici Srbiji. Sa druge strane, novim privrednim subjektima koji žele da počnu da se bave pružanjem usluga (kako rezidentima

tako i nerezidentima) biće samo olakšan pristup tržištu usluga u Republici Srbiji, a rezidentima će dodatno biti olakšan i pristup tržištima širom Evropske unije. Povećana konkurenca će pozitivno uticati na raspoloživost i kvalitet usluga, a neminovno i na smanjenje cena usluga.

Transparentnost propisa olakšaće pružanje usluga informacionog društva što će svakako uticati na pojavu novih pružaoca usluga, odnosno povećanje zaposlenosti.

9. Da li su zainteresovane strane imale priliku da iznesu svoje stavove o zakonu?

Prilikom izrade teksta Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini zainteresovane strane imale su priliku da dostave konkretnе predloge za izmene određenih čl. Zakona. Poziv je putem cirkularne elektronske pošte dostavljen trgovcima.

Radna grupa je imala članove iz NALED-a i PKS, a u pripremi zakonskih odredbi aktivno su učestvovali i predstavnici ecommerce grupacije trgovaca.

Svi predlozi su razmatrani i nastojalo se da se nađe najbolje rešenje za prevazilaženje nejasnoća, a rezultat tog procesa je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini koji ukida i menja upravo one odredbe na koje su zainteresovane strane ukazale i oko kojih se pokazalo da je neophodno intervenisati.

10. Koje će mere tokom primene zakona biti sprovedene da bi se ostvarili razlozi donošenja zakona?

Predlogom zakona predviđene su sledeće mere za sprovođenje akta, odnosno donošenje sledećih podzakonskih akata:

- Vlada uređuje sprovođenje administrativne saradnje i elektronske razmene podataka sa državama Evropske unije u vezi sa nadzorom nad pružanjem usluga informacionog društva i preduzimanjem mera upozorenja.